

DE REDACTIE PRIVAAT

PRIVAATRECHTELIJKE RECHTSVERGELIJKING NEDERLAND-BELGIË

Dit jaar viert de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland haar vijftigjarig bestaan. Opgericht in 1947 met als gangmakers de hoogleraren VAN DIEVOET en MEIJERS heeft de vereniging jaarlijks in drie afdelingen — privaatrecht, strafrecht en staatsrecht — vergaderd en voor die vergaderingen preadviezen laten uitbrengen. Het is de bedoeling dat in een jubileumboek de geschiedenis van de vereniging wordt beschreven en een overzicht van de onderwerpen van de preadviezen wordt gegeven, waarbij wordt nagegaan wat er sinds de opstelling is veranderd.

De privaatrechtelijke preadviezen die al geruime tijd in het T.P.R. worden opgenomen, bieden het materiaal voor een vergelijking van de beide rechtsstelsels, die blijkens de verslagen van de vergaderingen vaak verrassende resultaten oplevert. Ook buiten de vereniging met haar preadviezen en verslagen vindt deze privaatrechtelijke rechtsvergelijking plaats. Met name in de Belgische literatuur en vooral in het T.P.R. wordt veelvuldig naar Nederlandse literatuur en jurisprudentie verwezen. In de door Nederlandse civilisten geschreven boeken, tijdschriftartikelen en andere publikaties is de verwijzing naar vergelijkbare Belgische gegevens veel minder frequent. Is die indruk juist?

Een unieke gelegenheid om die indruk te toetsen bood mij het fraaie artikel van mijn medelid in de T.P.R.-adviesraad E.H. HONDIUS, opgenomen in de eerste aflevering dit jaar van het Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht. Onder de titel *Vijf jaar nieuw vermogensrecht* maakt de schrijver een eerste balans op van de gebeurtenissen met betrekking tot de boeken 3, 5, 6, 7 en 8 van het Burgerlijk Wetboek die op 1 januari 1992 in werking zijn getreden. Uit de rijke inhoud licht ik het onderdeel waarin verslag wordt gedaan van de proefschriften die de afgelopen vijf jaar op het gebied van het burgerlijk recht aan Nederlandse universiteiten zijn verdedigd. Het zijn er 55. Hoe hoog scoort in die proefschriften de rechtsvergelijking? „Opmerkelijk is tot slot — zo sluit HONDIUS dit onderdeel af — dat de dissertaties vrijwel zonder uitzondering rechtsvergelijkend van signatuur zijn”.

Een globale kennismaking van een aantal van deze proefschriften bevestigt dat er vrij vaak naar het recht van andere landen wordt verwezen. Daarbij valt op dat die verwijzingen meestal terloops plaatsvinden. Een verantwoording waarom juist naar dat bepaalde rechtsstelsel wordt verwezen en niet naar een ander wordt bijna nooit gegeven. Ik heb niet geturfd, maar het zijn vooral Duitsland, Frankrijk, Engeland en de Verenigde Staten die met hun civielrechtelijke literatuur en jurisprudentie in de proefschriften vermeld worden. België komt er bekaaid van af.

Er zijn gunstige uitzonderingen. In zijn *Ontslagrecht met bijzondere aandacht voor de dringende reden* (VU Amsterdam, 1993) zet S.W. KUIP uiteen waarom hij Duitsland, Groot-Brittannië en België heeft gekozen. „De keuze voor België is ingegeven door de gedachte dat het Belgische ontslagrecht mogelijk aantrekkelijke alternatieven kan bieden voor verbetering van de Nederlandse regeling van het ontslag op staande voet om een dringende reden, nu de Belgische regeling terzake op een aantal belangrijke punten anders is ingericht” (p. 289). Zijn onderzoek leidt hem tot de conclusie dat de Belgische regeling navolging verdient in zoverre een termijn wordt gesteld voor het uitoefenen van de bevoegdheid tot het geven of nemen van ontslag op staande voet en dat voor de mededeling van de dringende reden een bepaalde vorm wordt voorgeschreven. Ook J.G. TER MEER legt in zijn proefschrift *Privaatrechtelijke aspecten van de sleep- en duwvaart* (Rotterdam, 1993) verantwoording af waarom hij de rechtsvergelijking in zijn onderzoek heeft betrokken en waarom België naast Engeland, Duitsland en Frankrijk is uitgekozen. „Leidraad bij de keuze van de te behandelen rechtsstelsels was de praktijk en de toegankelijkheid van de desbetreffende literatuur en jurisprudentie” (p. 8). Voor haar proefschrift over *Recht van reclame. Over het recht van terugvordering van niet betaalde roerende zaken* (Rotterdam, 1992) koos H.A.G. FIKKERS Frankrijk en België. Zij kwam daartoe omdat de betreffende regelingen aanvankelijk gelijk waren en het haar interessant leek te bezien hoe de drie regelingen in ruim anderhalve eeuw zijn veranderd (p. 331).

Ik volsta met deze voorbeelden en citaten. Het mag wel duidelijk zijn waar ik naar toe wil. Nederlandse juristen die over een privaatrechtelijk onderwerp willen schrijven, doen er goed aan de blik over de grenzen te slaan en daarbij speciaal België niet te vergeten. Veel meer dan een aanbeveling is niet te geven. In een artikel over de rol van de rechtsvergelijking bij de totstandkoming van wetten, geschreven voor een bijzonder nummer van het juridisch studentenblad *Ars Aequi* over

Rechtsvergelijking (1994, p. 33 e.v.) heb ik bepleit in de voor de Nederlandse wetgever geldende *Aanwijzingen voor de regelgeving* een aanwijzing op te nemen dat in de toelichting bij wetsvoorstellen wordt aangegeven of, en zo ja in welke mate, het recht van andere landen is geraadpleegd. Iets vergelijkbaars kan in de wetenschap niet. Maar er kan wel goede wil worden getoond. De jubilerende vereniging en haar afdeling privaatrecht kunnen daarbij een voortrekkersrol vervullen.

J.M. POLAK